

BADANIA ILOŚCIOWE A BADANIA JAKOŚCIOWE

JEZYKOZNAWSTWO JAKO NAUKA

1. Tożsamość przedmiotu badań i narzędzia opisu.
2. Tożsamość przedmiotu i podmiotu poznania.
3. Usytuowanie języka na pograniczu natury i kultury.
4. Dostępność tylko w postaci zmieniających się w czasie i niezwykle mnogich manifestacji.
5. Konieczność redukcjonizmu poznawczego

PODEJŚCIA DO BADAŃ JEZYKA

- × Psychologiczne
- × Neurofizjologiczne
- × Socjologiczne
- × Antropologiczne
- × Semiotyczne
- × Komunikacyjne
- × Dydaktyczne
- × Filozoficzne
- × Retoryczne-
perswazyjne
- × Matematyczno-
statystyczne
inżynieryjne

PODEJŚCIE FASETOWE

„Język, niezależnie od swojej nieoszacowanej wartości dla kultury, postrzegany z różnych punktów widzenia ujawnia coraz to nowe fragmenty swojej struktury z ich wzajemnym uwikłaniem, nie tracąc jednak spójności i tożsamości” (s. 123)

PODEJŚCIE FASETOWE

„Język opisywany być może wieloma teoriami jednocześnie w sposób różny, ale niesprzeczny” (s. 123)

Pytanie pomocnicze:

- co to znaczy „jednocześnie”?

TEORIA A METODA

TEORIA   METODA

spójny i niesprzeczny
zbiór weryfikowalnych
sądów na temat języka.

zbiór założeń teoretycznych
oraz ciąg praktycznych
procedur (lub ich opisów)
prowadzących do
sformułowania sądów o
języku

„Brak jest koniecznego związku między teorią a
stosowanymi metodami” (s.125)

TEORIA A METODA

„Jak płynne jest powyższe rozróżnienie [na teorię i metodę] świadczyć może porównanie tytułów i zawartości prac Jacka Fisiaka (*Wstęp do współczesnych teorii lingwistycznych*) oraz Brigitte Bartschat (*Methoden der Sprachwissenschaft*). Chociaż obie zawierają uporządkowane chronologicznie teoretyczne opisy praktycznie tych samych szkół lingwistycznych XIX i XX wieku, niemiecka autorka użyła terminu ‘metoda’ a nie ‘teoria’” (s.125)

DUALIZM METODOLOGICZNY

- × Metodologia tworzona specjalnie dla lingwistyki
CZY
- × Metodologia zapożyczana od innych nauk
W SZCZEGÓLNOŚCI
- × Społecznych i przyrodniczych?

METODY ILOŚCIOWE

„Skoro przedmiot badań musi pozostać niedookreślony, źródeł wiarygodności teorii twórczego dyskursu językoznawczego powinno się szukać w metodologii badań ilościowych, wymuszającej rygor procedur badawczych przez pełne korzystanie z narzędzi statystyki i rachunku prawdopodobieństwa oraz metod numerycznych” (s. 128)

METODY JAKOŚCIOWE

- × Uwzględnianie kompetencji badanych:
  - + Założenie równości kompetencji społecznej i jej przejawów językowych badacza i badanych
- × Unikanie narzucania siatki pojęciowej badacza
  - + Postawa poznawczo naiwna
  - + Otwartość na badaną rzeczywistość
  - + Interpretacja w ramach siatki pojęciowej badanych
- × Sytuacja badania jako sytuacja wymiany (głównie kompetencji społecznej)

METODY JAKOŚCIOWE

- × Zmiana roli badacza:
  - + świadek i uczestnik badanego fenomenu, NIE akademicki ekspert
- × Szczególna moralna odpowiedzialność badacza
- × Próby ujęć całościowych:
  - + brak redukcji problemu badawczego do pojedynczej wypowiedzi, widzenie w szerszym kontekście

ASPEKTY BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

NA PRZYKŁADZIE WYWIADU POGŁĘBIONEGO

× Świat przeżywany

- + Koncentracja na świecie przeżywanym
- + cel: zaś opis i zrozumienie głównych tematów przeżyć podmiotów. Jest on rozmową zorientowaną ku jednemu lub kilku tematom.

× Sens.

- + zrozumienie tego, co mówi respondent.
- + Interpretacja tego, co zostało powiedziane jak i sposobu, w jaki zostało to powiedziane

× Jakościowy.

- + uzyskanie opisów różnych aspektów świata przeżywanego respondenta

ASPEKTY BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

NA PRZYKŁADZIE WYWIADU POGŁĘBIONEGO

× Konkretność.

- + opis konkretnych sytuacji i sekwencji działania w świecie respondenta.

× Rozmyślna naiwność.

- + postawa pozbawiona wstępnych założeń i rozmyślnie naiwną
- + gromadzenie opisów bogatych w odcienie

× Niejasność opisów:

- + Możliwość dostrzegania i wyjaśniania niejasności i niespójności

ASPEKTY BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

NA PRZYKŁADZIE WYWIADU POGŁĘBIONEGO

× Sytuacja interpersonalna.

- + Prowadzący wywiad jako osoba jest instrumentem pozyskiwania wiedzy.
- + Prowadzący i respondent wpływają na siebie wzajemnie zarówno na poziomie poznawczym jak i emocjonalnym.

× Pozytywne doświadczenie.

DO PRZEMYŚLENIA 😊

„ Każde [naukowe podejście do języka] opiera się na nieco innej definicji języka, dopuszcza także korzystanie z różnych metod badawczych” (s. 212)

„Określenia w rodzaju ‘pełnego opisu’ czy ‘ostatecznego wyjaśnienia’ należy włożyć między bajki albo potraktować jako formę autoreklamy konkretnego naukowca, szkoły lub ośrodka” (s. 124)

DO PRZEMYŚLENIA 😊

„ O niespójności metodologicznej można mówić dopiero wówczas, gdy dochodzi do wymieszania teorii od siebie odległych, posługujących się niekompatybilnym słownictwem i aparatem pojęciowym.” (s. 126)

„Obserwacja oparta na biernej percepcji w postępowaniu naukowym nie istnieje.” (s.126)

ĆWICZENIA CZUJNOŚCI 😊

„ (...) oddalając językoznawstwo od standardów wyznaczonych przez języki opisu stosowane w naukach formalnych i przyrodniczych, które można traktować jako wzorzec poprawności metodologicznej w tym względzie” (s. 117-118)

„Wszyscy ludzie potrafią posługiwać się mową, a w krajach o minimalnych choćby stopniu skolaryzacji posiadają też wiadomości z zakresu gramatyki” (s. 121)

ĆWICZENIA CZUJNOŚCI 😊

„Uzasadnieniem celowości refleksji nad metodologią językoznawstwa i jej związkami z empirycznymi metodami przyrodoznawstwa jest podzielane przez większość naukowców przekonanie, iż dobra metoda badawcza stanowi niezbędny warunek skutecznego poznawczo postępowania, gwarantujący wiarygodność uzyskanego wyniku (s. 124)

„W praktyce na metodę badawczą w pełnej postaci składają się więc dwie składowe: specyficzna dla danej dyscypliny lub teorii oraz ogólna, oparta na rachunku prawdopodobieństwa, statystyce matematycznej i różnych metodach numerycznych”
(s. 126)

ZA TYDZIEŃ I NASTĘPNE KILKA ZAJEĆ

Pojęcie PARADYGMATU

+

paradygmaty w językoznawstwie

+

paradygmaty w kulturoznawstwie

BIBLIOGRAFIA

Tekst omawiany:

A. Pawłowski: *Empiryczne i ilościowe metody badań wobec naukowego statusu językoznawstwa* w: P. Stalmaszczyk (red.): *Metodologie językoznawstwa. Filozoficzne i empiryczne problemy w analizie języka*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010.